

len, valamint Szombathely—Pápa—Magyaróvár és Sopron térségében, az ország nagyobbik részében azonban az átlagosnak megfelelő eső esett. A júliusi és augusztusi nagy, tartós felmelegedések elmaradása ezt a helyzetet még tovább javította, kedvező adottságot teremtve mind a csemeték, mind az erdősítések növekedéséhez. Igen kedvezőnek látszik nyári időjárásunk a magtermés szempontjából.

Dr. Papp László

IRODALMI SZEMLE

Gyarmati Béla—Igmándy Zoltán—Pagony Hubert:

FAANYAGVÉDELEM

(Mezőgazdasági Kiadó Budapest, 1964.)

Az egyre jobban fejlődő és újabb ágazatokkal bővülő faiparunk, valamint a fát feldolgozó különféle iparágak már régóta nélkülözték ezt a szakkönyvet. A faanyagvédelem témakörében évtizedek óta nélkülözött hazai szakirodalomnak ez a 345 oldalas mű értékes darabja, hiszen ilyen összefoglaló és teljességre törekvő könyv eddig még nem jelent meg magyar kiadásban. A könyv jelentőségét növeli az a körülmény, hogy az összes fa- és azon belül az iparifa-felhasználásunk állandóan jelentősen emelkedik, s ez adott faszegénységünkben így kötelezővé teszi a tudományosan megalapozott és átfogó faanyagvédelmet. A szakszerűen alkalmazott faanyagvédelem, különösen egyes területeken jelentős faanyagtakarékossági módszernek minősül, ami minden esetben figyelemre méltó gazdasági eredménnyel is párosul. A faanyagvédelmet tehát a népgazdaság egész területén fokozni és szervezetté kell tenni, s megvalósítását a megjelent szakkönyv jól segíti elő.

A szerzők műve fontos láncszem a hazai faanyagvédelem széles körű megvalósításában, mivel az eddig megjelent adminisztratív intézkedések eredményes végrehajtásához könnyen hozzáférhetővé teszi mindazon elméleti és gyakorlati ismereteket, amelyre az ezen a területen dolgozó szakembereknek szükségük van. Így igen jó hasznát fogják venni a könyvnek mindazok, akik a fűrész-lemeziparban, a készletező telepeken, a fafelhasználó területeken és a különféle fafeldolgozó iparágakban dolgoznak. Nem kevésbé hasznos a könyv az erdőgazdaságokban dolgozó szakemberek részére sem, akik egyre nagyobb mennyiségű faanyagot kezelnek a kitermeléstől a feldolgozó és a felhasználók részére történő átadásig, rövidebb vagy hosszabb időn keresztül.

A könyv a faanyagvédelem feladatát, az alkalmazott módszereket a kitermeléstől a felhasználásig, valamint a faanyagot és a károsodást okozó tényezőket öt elkülönített részben tárgyalja.

Az első rész a faanyaggal kapcsolatos és a faanyagvédelem szempontjából szükséges ismereteket, valamint adatokat foglalja magába. A szerzők nem könnyű feladatokat oldottak meg, amikor az idevonatkozó ismereteket röviden összefoglalták, anélkül, hogy valami lényeges, a faanyagvédelem szempontjából szükséges rész kimaradt volna.

A második rész a faanyag károsodását és pusztulását okozó tényezőkkel foglalkozva, könnyen áttekinthetően ismerteti a farontó gombák életkörülményeit, a tenyészetüket befolyásoló tényezőket, károsításukat, rendszertanát, határozókulcsát és leírását. Hasonló rendszerben tárgyalja a fejezet a farontó rovarokat és az azokkal kapcsolatos kérdéseket. A tűz károsításával kapcsolatos kérdéseket szintén önállóan tárgyalják a könyv szerzői.

A harmadik rész a faanyagvédelem anyagairól nyújt igen részletes ismertetést, csoportosítva azokat szerepük, hatásosságuk és a velük szemben támasztott követelmények szerint. A faanyagvédelemben használatos vegyületek és keverékek, a kátrány és ásványolajok, valamint a szerves vegyületek leírását értékesen egészítik ki az egyes kutatók megállapításai.

A negyedik rész a faanyagvédelmi eljárásokat az alapeljárások szerint — kapilláris erőkhöz, továbbszivárgáson (diffúzió), nedvkiiszorításon, légritkításon, telítéssel és egyéb eljárásokon alapuló — csoportosítva tárgyalja. A technológiai ismeret-

reteken kívül az egyes szabadalmakat és a berendezések leírását is magában foglalja a fejezet.

Az ötödik rész a tárolás és a felhasználás helyein felmerülő faanyagvédelmi kérdéseket tárgyalja. A szerzők ebben a részben elkülönítetten foglalkoznak a vágásterületeken, erdei rakodókon, a feldolgozó telepek rakodóin felmerülő védelmi kérdésekkel, valamint a rönkvédelemmel és a feldolgozott anyag (szelvényáru, lemezipari termék) védelmével. Ezenkívül külön tárgyalják a közlekedésben, hír- és energiaközlésben, magasépítészetben, bányászatban és mezőgazdaságban felmerülő faanyagvédelmi kérdéseket. Ebben a részben feltétlenül külön fejezetet érdemelt volna az ipari feldolgozás szempontjából egyre jelentősebb, ún. „kisméretű faanyag” (pl. farostfa stb.) faanyagvédelmi kérdése.

A könyvet igen részletes irodalomjegyzék egészíti ki.

A könyv értékét emelik a szép kiállítású ábrák, rajzok és fényképfelvételek. Különösen szerencsés, hogy a könyv az elméleti és gyakorlati szakemberek igényein kívül az egyetemi oktatás igényeit is kielégíti.

A 208 ábrával illusztrált, egész vászonkötésben készült szép kiállítású könyv a kiadó jó munkáját is dicséri.

Zágoni István

DR. F. HAFNER: A faanyag szállítása. A közelítés, rakodók, rakodás és szállítás kézikönyve. (Handbuch für Rückung, Lagerung, Ladeverfahren und Haupttransport.) Österreichischer Agrarverlag, Wien. 1964. 445 oldal, 512 képpel és számos táblázattal.

A hazánkban is jól ismert szerzőnek negyedik, összefoglaló jellegű munkája. Mint többi könyvében, itt is nemcsak ausztriai, de Európán túli ismereteket, tapasztalatokat gyűjt össze.

Az anyag tárgyalását a fogalommeghatározások és a faanyagmozgatás tudományának feladatát körvonalazó fejezet után a Közelítés, Rakodók, Fel- és leterhelés technikája, Szállítás című terjedelmes fejezetekre osztja a szerző, és utána röviden összefoglalja az összefüggő erdőterületek faanyagmozgatásának szervezését, majd a gazdaságossági számításokkal kapcsolatos ismereteket. A könyvet kimerítő irodalmi felsorolás zárja le.

A szerző az eljárások, módszerek, eszközök ismertetésében teljességre törekszik, így a könyv mindenki számára hasznos, aki átfogó képet óhajt a faanyagmozgatásról kapni. A csúsztatás és úsztatás részletes ismertetésében talán olyan anyagot dolgoz fel, amely különösen hazánkban alig kerülhet szóba, egyéb ismeretanyaga azonban igen korszerűnek mondható, számadatai megbízhatóak, praktikusak, a leíró ismertetések világosak.

Különösen figyelemre méltó a rakodókkal, a fel- és lerakodással foglalkozó fejezet. E témakört a szakkönyvekben mind ez ideig mostohán kezelték, és a szerző munkája ezen a vonalon hézagpótlónak mondható.

Igen részletesen foglalkozik továbbá az erdei utakon használt szállítóeszközökkel, különösen a tehergépkocsikkal és vontatókkal.

Kár, hogy a szállításszervezéssel és a gazdasági számításokkal foglalkozó fejezet rövid, de reméljük, hogy a szerző ez irányú gazdag tapasztalatait egy későbbi munkájában fogja a szakközönségnek átnyújtani. A könyv igen szép papíron, jó nyomással készült, bár az ábrák nyomdai kivitele a szerző előbbi munkáihoz képest kevésbé tökéletes. Hafner professzor könyve jó könyv és a német nyelvismerttel rendelkező szakközönségünk könyvespolcáról, a „Hafner”-sorozatból nem hiányozhat.

Dr. Pankotai Gábor

Száz éves az erdészeti oktatás Horvátországban. (Scolae forestales in Croatia 1860—1960).

A közelmúltban díszes jubileumi évkönyv jelent meg *Nikola Neidhardt* és *Milan Andorič* szerkesztésében a horvát erdészeti oktatás 100 évéről. A zágrábi egyetem professzorai és számos erdészeti szakíró kiváló munkáját dicséri a kitűnő papíron megjelent bőséges ismertetés, adat, leírás, és a legjobb nyomdatechnikával készített számos kép. Az 1860-ban Krizevcein létrehozott erdészeti iskola magas szintű erdészeti oktatási intézmény volt, de politikai és gazdasági okok miatt hivatalosan nem ismerték el főiskolának. A mai egyetemi kar elődjeként Horvátország fő-

városában 1898-ban alapítják meg az erdőmérnöki főiskolát, amely a zágrábi egyetem bölcsészettani karának keretében működött 1919-ig. Ekkor új szakasz következett az oktatásban önálló Mezőgazdasági és Erdészeti Fakultás formájában. Az erdészet 1960-ban különvált a mezőgazdaságtól és a zágrábi egyetemen belül önálló erdészeti fakultássá lépett elő. Hatalmas építkezések kezdődtek és nagyszzerű új épületek kaptak a város hírneves parkja melletti erdőterületen az erdőmérnök-képzés is.

Az egyetemen külön intézete (tanszéke) van — megfelelő önálló szervezettel, épülettel és felszereléssel — az erdőnevelésnek, genetikának és dendrológiának, erdőrendezésnek, erdővédelemnek, anatómiának és favédelemnek, fatechnológiának, fakitermelésnek, mechanikai fafeldolgozásnak, faipari gépészetnek, erdészeti építésnek és közlekedésnek, erdőgazdálkodásnak és faipari gazdaságtannak, szervezés-tannak, dendrometriának, geodéziának, vadgazdálkodásnak, vegyipari fafeldolgozásnak, botanikának, kémianak, talajtannak, erdészeti kutatásnak, valamint a szabad témájú előadások katedrájának.

A felsorolt szakokon kívül még a következő tantárgyakat tanítják: felső matematika, ábrázoló geometria, társadalomtudományi alapismeretek, jogi alapismeretek, mechanika, petrográfia és geológia, meteorológia és klimatológia, fitopatológia, faanatómia, fitocönológia, biometrika, erdészeti géptan, vadpatakok szabályozása, degradált erdőtalajok meliorációja, az erdészeti munkák racionalizálása, erdészeti fotogrammetria.

Az önálló erdészeti karon belül külön erdőgazdasági és külön faipari tagozat van. Ez utóbbin főleg a fűrész- és lemezipari ismereteket oktatják, de elég nagy súlytal szerepel az oktatásban a bútoripar is. Az oktatás jellege, a tantárgyak némileg eltérnek a hagyományos erdőmérnöki (erdőgazdasági tagozati) tantárgyaktól és külön oktatják a fizikát, az analitikus kémiát, elektrotechnikát, matematika-statisztikai alapismereteket, fagegmunkáló gépeket, ipari víziépítkezést, fakereskedelmet, szállító és emelő gépeket, faipari gazdaságtant, fűrészipari fafeldolgozást, lemez- és furnéripari feldolgozást, gőzölést és mesterséges szárítást, különleges faipari gyártmányokat, bútoripari termelést, faipari üzemek termelését, faipari vállalatok gazdálkodását, faipari vállalatok szervezetét és tevékenységét.

Az egyetemhez tartoznak gyakorlati oktatás céljára: Ljipovljana erdőgazdaság 7500 hektárnyi szlavóniai tölgyes-kőrises, 2400 hektárnyi jegenyefenyő-bükk szálerdő a magas karszthegységeken, zágrábi 150 hektáros parkerdő (Maximir), Mokricaliget 164 hektárnyi gyertyános-tölgyes, Doktorscsina 150 hektár dombvidéki tölgybükk-gyertyán erdő és a fővároskörnyéki 426 hektáros bükk-jegenyefenyő parkerdő.

Az egyetem keretében mérnöki továbbképzési szervezet is működik. Ezt részben tanfolyamokon, részben 3. fokozatú oktatás keretében bonyolítják le szemeszteri rendszerben. Jelenleg a következő időszzerű tárgyakat oktatják itt: karsztmelioráció csoportban 20 tantárgy 4 szemeszter alatt a legfontosabb rendes oktatási tantárgyakon (talajtan, növényvédelem, gépesítés stb.) kívül hidrológiát, fitocönológiát, gyorsan növő fafajok telepítését, rontott talajok megjavítását, mezőgazdasági állattenyésztést a karszton és munkajogot tanítanak.

Hasonlóan szervezik a „fenyvesítési”, erdőtelepítési, zöldövezet és parklétesítési, haladottabb erdőrendezési, erdőfeltárási, erdővédelmi, a rovarkártévket ismertető, furnér- és lemezgyártási, közgazdasági, gépesítési és műszaki fejlesztési csoportokat.

Tájékoztatást ad még a könyv a doktori címek megszerzéséről, a habilitációról, az erdészeti egyetemi hallgatók szervezetének társadalmi és politikai tevékenységéről, az erdészek szerepéről a népi felszabadító harcokban, az egyetem társadalmi kormányzatáról, az egyetemi hallgatók létszámalakulásáról, az erdőmérnöki oklevelet szerzettek jegyzékéről, az erdészeti fakultás könyvtáráról, az egyetemi épületek létesítésének történetéről, az oktatókról és a fakultás egyéb személyzetéről.

A részletesen tárgyalt felsőfokú oktatás mellett foglalkozik a könyv az utolsó fejezetben a közép és alsófokú erdészkepzéssel is. Több erdészkepző iskola és erdészeti technikum is létesült Horvátországban. Ezek függetlenül a felsőoktatástól, de ugyancsak magas szinten, korszerű keretek között látták el feladatukat.

Magyar szempontból érdemes megemlíteni, hogy a magyar és horvát nép évszázados együttélésének nyomain az erdészeti oktatás 100 éves történetében is megtalálhatók. Magában a könyvben 45 magyar vonatkozású adatot, hivatkozást, nevet stb.-t találtam. Számos neves horvát erdészszakember végzett valamikor Selmechányán, sok magyar erdőmérnök és erdész szolgált az első világháború előtt Horvátországban, közös, vagy hasonló törvények, szakmai kölcsönhatás jelzi a kapcsolatokat.

(Ref. Abonyi István)